

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه معاهده بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی تایلند در مورد انتقال محکومین به حبس و همکاری در زمینه اجرای احکام کیفری»

مقدمه

لایحه مزبور در اصل با هدف ایجاد تسهیلات بیشتر برای محکومین به مجازات‌های سالب آزادی که تمایل به گذراندن مدت محکومیت خود در کشور متبوع خویش دارند بوده و این روش در حال تبدیل شدن به یک رویه بین‌المللی در راستای تأمین بیشتر حقوق انسان‌ها می‌باشد که ضمناً به استقرار روشمند همکاری‌های قضایی بین دولت‌ها و زمینه‌سازی برای گسترش مناسبات بین آنها کمک می‌کند. با توجه به کثرت مراودات و رفت‌وآمد اتباع دولت جمهوری اسلامی ایران به تایلند، انعقاد چنین موافقتنامه‌ای در راستای منافع اتباع ایرانی محسوب می‌گردد. البته در خصوص کشور تایلند تاکنون خلأهای زیادی وجود داشته است و این اولین موافقتنامه از موافقتنامه‌های همکاری قضایی بین دو کشور است که پیشنهاد می‌شود این خلأها با انعقاد موافقتنامه‌های مکمل از جمله موافقتنامه همکاری در امور مدنی و تجاری و موافقتنامه استرداد مجرمین تا حد زیادی کمرنگ گردد.

آثار لایحه

با توجه به اینکه آمارهای غیررسمی و گزارش‌های موردی حاکی از آن است که تعدادی از اتباع جمهوری اسلامی ایران به دلیل ارتکاب جرم در تایلند محکوم به مجازات‌های سالب آزادی از جمله زندان شده‌اند و این امر آثار سوئی بر افراد زندانی، خانواده آنان و به‌طور کلی جامعه ایرانی دارد لذا تصویب لایحه فوق می‌تواند گامی برای کاهش مشکلات تلقی گردد.

ارزیابی مواد لایحه

۱. بند «۱» ماده (۴) در بیان شرایط انتقال محکومان پیش‌بینی کرده است که «فعل یا ترک فعلی که حکم بر مبنای آن صادر شده است طبق قانون کشور دریافت‌کننده، جرم کیفری باشد». در این ماده عبارت کیفری که پس از عبارت جرم آمده را تنها باید تأکیدی دانست.

۲. بند «۴» ماده (۴) در بیان شرایط انتقال مقرر داشته است که «چنانچه قانون کشور انتقال‌دهنده حداقل مدت حبس، توقیف یا هر شکل دیگر از آزادی را مقرر نماید، محکوم در کشور انتقال‌دهنده این مدت حداقل مقرر شده را گذرانده باشد» این بند مجازات قانونی در خصوص جرمی را به انتقال محکومین به حبس پیوند زده است که ارتباط آنها به شدت مورد ابهام و ایجادکننده تبعیض نارواست. مفهوم این بند آن است که اگر شخص (الف) در کشور تایلند به جرم سرقتی که مجازات آن دو تا ده سال است، محکوم به تحمل پنج سال حبس گردد، باید حداقل دو سال از مدت را سپری کند تا بتواند درخواست انتقال نماید. اما اگر شخصی به جرم آدم‌ربایی که مجازات آن برای مثال ۱۵ سال باشد (حداقل نداشته باشد) بلافاصله پس از محکومیت می‌تواند درخواست انتقال نماید. بدتر آن است که اگر مجرمی به دلایل و شرایطی که دارد با توجه به کیفیات مخفیه به

کمتر از حداقل مجازات قانونی محکوم شود، هیچگاه نمی‌تواند درخواست انتقال نماید!!! بهتر آن بود که طرفین به‌جای آنکه گذراندن حداقل مجازات قانونی جرم را مبنا قرار دهند، همانند رویه متداول در دنیا گذراندن حداقل مدت معینی - برای مثال ۶ ماه - را برای کلیه محکومان به حبس به‌عنوان شرط انتقال مقرر می‌داشتند. از این رو پیشنهاد می‌شود که موافقتنامه بدین ترتیب اصلاح شود. باید اضافه نمود که این بند آنچنان نامأنوس است که خود نویسندگان این متن نیز در ذیل بند «۵» پیش‌بینی کرده‌اند که کشور انتقال‌دهنده می‌تواند درخصوص انتقال افرادی که شرایط این بند را ندارد، موافقت نماید.

ماده (۱۲) موافقتنامه تحت عنوان اجرای موقت مقرر می‌دارد: «این معاهده در ارتباط با اجرای احکام صادره قبل یا بعد از لازم‌الاجرا شدن آن قابل اعمال خواهد بود». آنچه در محتوای این بند آمده است هیچ ارتباطی به موضوع اجرای موقت موافقتنامه ندارد و بیشتر تعیین‌کننده قلمرو اجرای موافقتنامه است. بر این اساس پیشنهاد می‌گردد که عنوان این ماده به «قلمرو» تغییر یابد.

۳. بند «۲» ماده (۸) به دولت اجراکننده حکم را مکلف به ادامه اجرای حکم صادره توسط کشور صادرکننده حکم می‌نماید که با راهکار در نظر گرفته شده در بند «۱» همین ماده (امکان کاهش مجازات) در تضاد است. بند «۲» فوق‌الذکر با ماده (۷) که صلاحیت انحصاری را به کشور انتقال‌دهنده واگذار می‌کند نیز در تعارض است. پیشنهاد می‌شود که درخصوص صلاحیت‌ها برای اجرای محکومیت، قائل به تفکیک گردید و عواملی را که در زمان اجرای محکومیت می‌تواند منجر به کاهش محکومیت یا آزادی مشروط گردد طبق قوانین کشور انتقال‌گیرنده باشد. لذا لازم است بند «۴» ماده (۸) به نحوی اصلاح شود تا این امر به ذهن متبادر نگردد که کشور صادرکننده حکم علاوه بر صلاحیت مربوط به اصل حکم درخصوص عوامل کاهش‌دهنده مجازات که پس از گذراندن حداقل معینی از مجازات قابل بررسی است - از قبیل آزادی مشروط - واجد صلاحیت باشد. از این رو پیشنهاد می‌گردد بند «۴» ماده (۸) به شرح زیر اصلاح شود: «چنانچه کشور انتقال‌دهنده به موجب ماده (۷) این معاهده حکم یا محکومیت را مورد تجدید نظر، اصلاح یا ابطال قرار دهد، کشور دریافت‌کننده به محض آگاهی از چنین تصمیمی طبق این ماده آن را اجرا خواهد کرد».

نتیجه‌گیری

اما با توجه به ایرادات فوق‌الاشاره به‌ویژه مغایرت با قانون اساسی پیشنهاد می‌گردد که لایحه پس از اصلاح به تصویب برسد.